

Maruša Avguštin
Radovljica

ARJAN PREGL

Članek predstavlja ilustratorski opus Arjana Pregla (1973), za katerega je značilna sproščena raba raznih slikarskih prijemov in izrazita raba črt. Vnašanje slik domačih in tujih avtorjev v ilustrirane prizore pa razkriva njegovo izvirno različico širjenja ilustratorske pripovedi. Tako ustvarja minimalistično oblikovane interjerje in hkrati mlademu bralcu kakor mimogrede in neobvezno ponuja širše vedenje o slikarstvu.

The article introduces the author's opus of illustrations, which is characterised by its relaxed use of various painting approaches and an explicit use of lines. Imported pictures of foreign and Slovene authors into illustrated scenes reveal his unique style of expanding an illustrated story. That is how he creates minimalistically shaped interiors and simultaneously and unobtrusively offers a young reader broader knowledge about the art of painting.

Če bi iskali podobnost med slikami in ilustracijami Arjana Pregla, bi jo morda najprej odkrili v sproščeni rabi raznih slikarskih prijemov in izraziti rabi črt. Vnašanje slik domačih in tujih avtorjev v ilustrirane prizore pa razkriva njegovo izvirno različico širjenja ilustratorske pripovedi. Tako ustvarja minimalistično oblikovane interierje in hkrati mlademu bralcu kakor mimogrede in neobvezno ponuja širše vedenje o slikarstvu. Pri tem ga odlikuje zmožnost, da na avtorsko prepoznaven način prepričljivo ponazarja razne slogovne smeri, tudi ko, na primer, humorno in ironično interpretira religiozno sliko, in s tem ilustriranemu besedilu dodaja posebno razsežnost. Pri upodabljanju prostora uporablja tako barvo kakor črto na minimalističen način. Snov pogosto podaja skicozno in v prizorih neredko hkrati uporablja minimalistične, popartistične in stripovske prijeme, pa ti vendarle ostanejo homogeni – skicoznost in lahkotnost avtorjevih risarskih potez stopnjuje njihovo živost.

Človeška širina in intelektualna odprtost omogočata Arjanu Preglu, da interpretira zelo različne vsebine. V knjižni obliki ga spoznavamo v pesmih za odrasle (Klemen Pisk, *Mojster v spovednici*), v literarnih besedilih za otroke (*Zvezda s čepico* in *Male oblačne zgodbe* Slavka Pregla in *Pobarvana hiša* Barbare Habič) in za mladino (*Usodni telefon* in *Spričevalo* Slavka Pregla in *Kozličkova klapa* Bogdana Novaka). Razen v slikarjevih ilustracijah za *Mojstra v spovednici*, ki so pravzaprav svobodne abstraktne ploskovite risbe s tušem (s pesnikom sta jih izbrala

iz slikarjeve skicirke za opremo pesmi), prevladuje v drugih delih figuralna pripoved z duhovito karakterizacijo oseb. Avtorju to največkrat uspe le z nekaj črtami, v katere zajame literarno pripoved z raznovrstnim razburljivim in zabavnim dogajanjem. Ilustratorjeva posebnost so tudi miniaturne risbe, ki pa zaradi formata niso nič manj izrazne. Poleg tega avtor z njimi poživlja razgibanost strani v knjigi.

Ilustracije Arjana Pregla so privlačne tako za otroke in mladostnike kakor za odrasle, ki znajo pri sproščeni interpretaciji pisateljevih besed uživati v lahkotnosti in posebnosti njegovih likovnih ponazoritev.

Zahtevni ilustratorski nalogi, ki mora izhajati iz besedila in upoštevati sprejemljivost bralca ter pri tem ohraniti avtorsko prepoznavnost likovnega izraza, je Arjan Pregl nemara kos tudi zato, ker v delu resnično uživa. Zdi se, da mu je pri tem v veliko pomoč še vedno živa otroška domišljija oziroma spomin na otroško in mladostniško doživljanje sveta. Zato neobremenjeno povezuje profesionalno likovno znanje z otroškimi predstavami in to mu med našimi ilustratorji zagotavlja svojsko mesto in priljubljenost pri bralcih in avtorjih, katerih dela ilustrira. Zgodbe Slavka Pregla sin Arjan nemalokrat spreminja z nakazanimi portretnimi oznakami protagonistov v nekakšne družinske nadaljevanke. Na sodoben, skicozen ilustratorski način prepričljivo izraža pisateljevo prijazno naravo, ki se kaže v humorju in nevsiljivi vzgojnosti njegove literarne govorice.

Sprehod po ilustratorskem opusu Arjana Pregla odkriva njegovo zmožnost najti za vsakršno snov svežo likovno spremljavo. Z variranjem barvnih in črno-belih ilustracij raznih formatov, razmeščenih po straneh knjige, in z uporabo črnega tuša in barv na slikarski ali risarski način gradi ritmično razgibane kompozicije, ki podpirajo besedilo in stopnjujejo dinamiko dogajanja. *Zvezda s čepico* vsebuje vse bistvene značilnosti njegovega ilustratorskega odnosa do besedila. Že na naslovnici knjige poudari na subtilen in otrokom sprejemljiv način poetično zasnovano zgodbo, ki govori o smrti.

V *Malih oblačnih zgodbah* išče zgodbam prilagojene kolorirane in črno-bele likovne ponazoritve, kmečko okolje pa okarakterizira z bolj robustnimi črno-belimi ilustracijami, ki spominjajo na otroško risbo. Najbolj privlačna je barvna naslovnica knjige, ki kot nekakšen triptih povzema večino zgodb.

Za *Usodni telefon*, dramatično zgodbo najstnikov, ki obravnava tudi njihovo uporništvu in delikventnost, je Arjan Pregl svoj ilustratorski rokopis razširil z vrsto novosti. Že znanim, malce karikiranim tipom oseb je dodal številne nove. Vnesel je razne ekspresivne obrazne tipe in figure, novo pa je tudi obravnavanje prizorišč s t. i. filmskim kadriranjem. Kompozicija postaja bolj ploskovita in raste v višino, v stripovskih oblačkih se pojavljajo risbe, ki ponazarjajo misli oseb, disproporcij figur stopnjujejo vtis napetosti dogajanja. Ilustratorjeva govorica v tehniki gvaša in črne obrisne risbe zahteva od mladega bralca nekaj več sposobnosti branja tako podane likovne govorice.

Spričevalo je Arjan Pregl ilustriral samo s svinčnikom in z njim dosegel napeto, pogosto mračno ozračje s kriminalnostjo obarvane povesti. V to ilustratorsko pripoved je doslej vnesel največ elementov moderne umetnosti, tako z deformiranjem figur kot z raznimi perspektivnimi pogledi v nekaterih prizorih, ki tekmujejo s filmsko kamero. Stripovskih rešitev in humorja je v njih bolj malo, opazne so sledi oparta in poparta. Pestrost in učinkovitost ilustracij je dosegel s kontrastiranjem med belimi in na razne načine strukturiranimi črnimi površinami. Filmski kadri prikazujejo protagoniste v posameznih scenah in stopnjujejo tesnobno napetost

dogajanja. Šele ko primerjamo razmeroma majhne ilustracije v knjigi z večjimi v reviji *PIL PLUS* na različno toniranih barvnih osnovah, odkrijemo, kako pomemben je format reprodukcij za čim bolj avtentičen izraz, ki pa ga imajo v celoti le originali. Preglove ilustracije *Spričevala* bi sodile med dela sodobnih flamskih ilustratorjev, ki so bili letos predstavljeni v Bologni, ne na knjižnem sejmu, temveč v knjižnici v središču mesta. Njihova nelepa, vendar izrazno močna ilustracija velja za nekakšno alternativo osrednji ilustratorski razstavi bolonjskega sejma otroških knjig, ki jo med drugim vse bolj obvladuje azijska ilustracija.

Za ilustracije *Kozličkove klape* Bogdana Novaka je Arjan Pregl spet uporabil kombinacijo barvnih in monohromnih ilustracij, ki se navezujejo na nekatere njegove že znane karikirane like iz drugih, minimalistično, monohromno oziroma v barvi predstavljenih zgodb. Notranje platnice prinašajo novost s črno-belimi stripovskimi ilustracijami, ki segajo v živi rob lista in podobno kakor kolaž filmskih kadrov predstavljajo celotno dogajanje. Ironični pisateljjev humor je ilustrator zelo inventivno ponazoril s poročno sliko neveste brez glave v starinskem okviru. Poleg vsebinsko izvirne interpretacije besedila je morda hotel opozoriti na konkretnost otroških predstav, ki so drugačne od dojetanja odraslih.

Pobarvana hiša, slikanica, ki jo je Arjan Pregl tudi sam oblikoval, z živahno barvitostjo v akrilu in s kolažema na mah prestavi bralca v igriv otroški svet. V slikanici ni opustil nobene značilnosti svojega likovnega izraza, vendar mu je s kolažem in z barvo dodal povsem novo razsežnost. Pripoved Barbare Habič sloni na osrednjem dogajanju barvanja hiše, pri čemer sodeluje vsa družina. Arjan Pregl je zgodbo z izvirnim oblikovanjem spremenil v atraktivno igro in vanjo vključil vrsto slikovitih in zabavnih podrobnosti. Dežne kaplje, čebele, oblaki in drevesa, izrezani iz pobarvanega kartona, vkomponirani v naslikane in narisane prizore, so slikarjeva izjemna likovna stvaritev, ki jo je zmožgel uresničiti s svojo otroško senzibilnostjo in z velikim ustvarjalnim žarom. Švedska raziskovalka slikanic Marija Nikolajeva, ki jo po tovrstnih razpravah poznamo tudi pri nas (*Otrok in knjiga* 59, 2004), bi *Pobarvano knjigo* nedvomno uvrstila med odlične primere tistih otroških slikanic, ki so z raznolikostjo podob in strnjjenostjo likovno-besedne celote posebno primerne za skupno ustvarjalno branje otrok in odraslih. S *Pobarvano knjigo* je avtor začel novo poglavje svoje ilustratorske ustvarjalnosti.

Z ilustracijami k drobnim vsakdanjim družinskim prigodam Slavka Pregla z naslovom *Varja se pogovarja*, ki v nadaljevanjih izhajajo v tržaškem mladinskem mesečniku *Galeb* (2005/2006), se Arjan Pregl vrača k manj zahtevni, a ne manj sveži ilustratorski spremljavi besedila s črtno risbo in z barvo. Prijaznemu in duhovitemu pogovarjanju med dedkom in vnučko dodaja množico likovnih domislic, ki kdaj pa kdaj z vnašanjem elementov evropskih slikarskih mojstrov bogatijo pripovedi. Zdi se, da se Arjan Pregl lahko polno izrazi tako s skicozno humorno risbo kakor s temačno slikovno govorico ali z živo, igrivo ilustracijo, ki s kolažem spominja na otroško sestavljanke.

Arjan Pregl je zlasti z ilustriranjem *Spričevala* in *Pobarvane hiše* pokazal dvoje povsem različnih kvalitetnih likovnih prijemov pri obravnavi literarnih predlog. Z njima se nedvomno uvršča med tiste mlade ilustratorje, ki jim besedna predloga narekuje ilustratorski izraz, ki prinaša na slovensko ilustratorsko sceno svežino in novosti. To je na njej že daljnega 1978 pogrešal, kljub poudarjeni kvaliteti in pestrosti naše ilustracije, prof. Marijan Tršar (*Otrok in knjiga*, 1978).

Arjan Pregl

Rodil se je 3. julija 1973 v Ljubljani. Leta 1998 diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani (mentorja prof. Metka Krašovec in prof. Bojan Gorenec). Zadnji semester podiplomskega študija slikarstva obiskoval na IUP (Indiana University of Pennsylvania, ZDA). Za tem je vpisal magistrski študij in ga leta 2004 končal (mentor prof. Lojze Logar).

Ilustrirane knjige

2002 – Klemen Pisk: *Mojster v spovednici*, Modena.

2003 – Slavko Pregl: *Zvezda s čepico*, Mladika.

2004 – Slavko Pregl: *Male oblačne zgodbe*, Mladika.

2004 – Slavko Pregl: *Usodni telefon*, Prešernova družba.

2005 – Slavko Pregl: *Spričevalo*, Mladinska knjiga.

2005 – Bogdan Novak: *Kozličkova klapa*, Miš.

2006 – Barbara Habič: *Pobarvana hiša*, Arkadija.

Ilustracije objavlja v literarnih revijah za mladino in otroke *Kekec* (sezona 2002/2003, 2003/2004, 2005/2006), *PIL PLUS* (sezona 2004/2005) in v reviji *Galeb* (sezona 2005/2006).

Priznanje za ilustracije

2004 Priznanje Hinka Smrekarja na 6. bienalu slovenske ilustracije za *Zvezdo s čepico*.